

مهندسی نرم افزار

(متودولوژی)

نگارنده: آرش زار عیان جهرمی

مدرس: محمد احمدزاده

رشته مهندسی حرفه ای کامپیوتر

دانشکده فنی میناب

◆ METHODOLOGIEST ◆

در دنیای توسعه نرم افزار، متدولوژی‌های مختلفی برای مدیریت پروژه وجود دارند که هر یک از آن‌ها دارای مزایا، معایب و کاربردهای خاص خود هستند. در اینجا به مقایسه‌ای میان XP، Scrum، AUP (Agile)، RUP (Rational Unified Process)، Kanban، (Extreme Programming)، Unified Process، DSDM (Dynamic Systems Development Method) و DevOps می‌پردازیم.

1. اسکرام (Scrum)

اسکرام یکی از محبوب‌ترین چارچوب‌های چابک (Agile) برای مدیریت پروژه است. این متدولوژی مبتنی بر ایجاد چرخه‌های کاری کوتاه به نام اسپرینت‌ها است که معمولاً بین 1 تا 4 هفته طول می‌کشد. در هر اسپرینت، تیم تلاش می‌کند تا ویژگی‌های مشخصی را به پایان برساند و یک نسخه کاری از محصول را ارائه دهد.

عناصر اصلی اسکرام:

تیم خودمدیریت: تیم‌ها بدون نیاز به نظارت سنگین مدیریت کار می‌کنند.

جلسات روزانه (Daily Standups): تیم هر روز جلسه‌ای کوتاه دارد تا وضعیت کار را بررسی کند.

اسپرینت‌های کوتاه: هر چرخه زمانی کوتاه و با هدف ارائه یک محصول قابل کار در پایان است.

نقش‌ها: شامل مالک محصول (Product Owner)، اسکرام‌مستر (Scrum Master) و تیم توسعه است.

مزایا:

تعامل و همکاری تیمی بالا: جلسات روزانه و بازبینی‌های دوره‌ای.

سازگاری با تغییرات: انعطاف‌پذیری در مواجهه با تغییر نیازها.

تحويل زودهنگام: قابلیت ارائه نسخه‌های قابل استفاده در پایان هر اسپرینت.

معایب:

نیاز به تعهد بالا: تیم باید به جلسات روزانه و اسپرینت‌ها متعهد باشد.

پیچیدگی مدیریت: ممکن است نیاز به یک اسکرام‌مستر ماهر باشد.

نامناسب برای پروژه‌های بزرگ‌مقیاس: نیاز به تقسیم پروژه به چندین تیم کوچک دارد.

کاربرد:

مناسب برای پروژه‌های کوچک تا متوسط با تیم‌های خودمدیریت و تعاملی که نیاز به تحويل سریع و انعطاف‌پذیری بالا دارند.

2. برنامه‌نویسی افراطی (XP - Extreme Programming)

XP یکی دیگر از روش‌های چابک است که به طور ویژه بر بهبود کیفیت نرم‌افزار و پاسخ سریع به تغییرات تأکید دارد. XP شامل مجموعه‌ای از بهترین شیوه‌های توسعه نرم‌افزار است که تعامل نزدیک بین تیم توسعه و مشتری و تکرار سریع چرخه‌های توسعه را تشویق می‌کند.

عناصر اصلی XP:

برنامه‌نویسی زوجی (Pair Programming): دو نفر به صورت مشترک کدنویسی می‌کنند.

توسعه تست‌محور (TDD): نوشتن تست قبل از کد برای بهبود کیفیت.

انتشار مکرر: ارائه مداوم به مشتری در بازه‌های زمانی کوتاه.

طراحی ساده: طراحی کد به ساده‌ترین شکل ممکن.

مزایا:

تمرکز بر کیفیت کد: از طریق تکنیک‌های مانند برنامه‌نویسی زوجی و تست‌های واحد.

تعامل مستمر با مشتری: نیازهای مشتری به طور مداوم بررسی می‌شوند.

تحويل مداوم: امکان تحويل کد به طور مداوم و در فواصل زمانی کوتاه.

معایب:

فشار بالا روی توسعه‌دهندگان: نیاز به تحويل مداوم کد.

تست زیاد: تست‌های مداوم ممکن است زمان‌بر باشد.

نامناسب برای تیم‌های بزرگ: برای تیم‌های بزرگ ممکن است هماهنگی چالش‌برانگیز باشد.

کاربرد:

مناسب برای پروژه‌های با تغییرات سریع و نیاز به کیفیت کد بالا. اغلب در پروژه‌های کوچک تا

متوسط استفاده می‌شود.

3. کانبان (Kanban)

کانبان یک روش مدیریت جریان کار است که ریشه در سیستم تولیدی تویوتا دارد. این روش بیشتر برای مدیریت پروژه‌های جاری و فرآیندهای تکرارشونده مناسب است. کانبان از تخته‌های بصری (کانبان بورد) استفاده می‌کند تا مراحل و وضعیت کارهای در دست اجرا را نمایش دهد.

عناصر اصلی کانبان:

بصری‌سازی کار: استفاده از بردهایی برای نمایش وضعیت وظایف.
محدودیت‌های WIP (کارهای در جریان): محدود کردن تعداد وظایفی که همزمان انجام می‌شود.
مدیریت پیوسته جریان: تلاش برای بهبود مستمر جریان کار.

مزایا:

سادگی و انعطاف‌پذیری: بدون محدودیت‌های خاص بر چرخه‌های زمانی (اسپرینت‌ها).
بصری‌سازی جریان کار: امکان مدیریت بهتری از جریان کار و وظایف در دست انجام.
بهبود مستمر: امکان شناسایی گلوگاه‌ها و بهبود کارایی.

معایب:

نبود زمان‌بندی مشخص: ممکن است تحویل پروژه به تعویق بیفتد.
عدم وجود چارچوب دقیق: ممکن است برای تیم‌های بزرگ و پیچیده چالش‌برانگیز باشد.

کاربرد:

مناسب برای پروژه‌های جاری با نیاز به انعطاف‌پذیری و مدیریت جریان کاری بدون نیاز به زمان‌بندی ثابت.

4. فرآیند یکپارچه رشنال (RUP - Rational Unified Process)

RUP (فرآیند یکپارچه‌ی رشنال) یک چارچوب فرآیندی است که توسط شرکت IBM توسعه یافته است و روشی سیستماتیک برای مدیریت و اجرای پروژه‌های نرم‌افزاری ارائه می‌دهد. این روش بر اساس مراحل مختلف توسعه شامل تعریف نیازها، طراحی، توسعه، آزمایش و نگهداری است و به صورت فازبندی شده پروژه را مدیریت می‌کند.

عناصر اصلی RUP:

فازبندی پروژه: شامل چهار فاز (آغاز، توسعه، ساخت و انتقال).
مستندسازی قوی: تأکید بر تهیه مستندات در هر مرحله از پروژه.
تعامل با مشتری: در هر فاز، نیازهای مشتری بررسی و تأیید می‌شود.

مزایا:

ساختار دقیق و کامل: چهار فاز (شروع، توسعه، ساخت و نگهداری) به تیم کمک می‌کند تا در تمام مراحل پروژه هدایت شود.
پشتیبانی قوی از مستندات: تمرکز بر تهیه مستندات جامع و دقیق.

پروژه‌های بزرگ مقیاس: مناسب برای پروژه‌های پیچیده و بزرگ.

معایب:

پیچیدگی و سنگینی فرآیند: اجرای کامل RUP می‌تواند زمان‌بر و پیچیده باشد.
سازگاری کمتر با تغییرات: ممکن است برای پروژه‌هایی که به تغییرات مکرر نیاز دارند مناسب نباشد.

کاربرد:

مناسب برای پروژه‌های بزرگ و پیچیده که نیاز به مستندات جامع و فرآیندهای دقیق دارند.

5. فرآیند یکپارچه چابک (AUP - Agile Unified Process)

AUP (فرآیند یکپارچه چابک) نسخه چابک شده‌ی RUP است که به دنبال کاهش پیچیدگی و افزودن انعطاف‌پذیری به فرآیند سنتی RUP است. در AUP، تمرکز بیشتری بر روی تعاملات تیمی و تغییرات سریع قرار دارد، در حالی که ساختار و فازبندی RUP حفظ شده است.

عناصر اصلی AUP:

فازبندی پروژه: مانند RUP فازبندی شده اما با انعطاف بیشتر.
تمرکز بر چابکی: کاهش مستندات و استفاده از روش‌های چابک برای پاسخ به تغییرات.
تمرکز بر تعامل تیمی: همانند متدولوژی‌های چابک، تعامل مستمر بین تیم توسعه و مشتری وجود دارد.

مزایا:

انعطاف‌پذیری و چابکی: ترکیب اصول چابک با فرآیند RUP.

سازگاری با تغییرات: امکان سازگاری بهتر با تغییرات نسبت به RUP.

فازبندی مناسب: شامل فازهای تعیین‌شده‌ای که در هر مرحله از پروژه مفید است.

معایب:

سنگینی بیشتر نسبت به سایر روش‌های چابک: هنوز نیاز به مستندات و فرآیندهای جامع دارد.

پیچیدگی برای تیم‌های کوچک: ممکن است برای تیم‌های کوچک و ساده بیش از حد پیچیده باشد.

کاربرد:

مناسب برای پروژه‌هایی که نیاز به ترکیبی از مستندات دقیق و انعطاف‌پذیری چابک دارند.

6. روش توسعه سیستم‌های پویا (DSDM - Dynamic Systems Development Method)

DSDM یکی از روش‌های قدیمی توسعه چابک است که بر روی تحویل سریع و مشارکت قوی با مشتری تمرکز دارد. این متدولوژی تأکید ویژه‌ای بر تعاملات تیم و مشتری و همچنین هم‌ترازی توسعه با نیازهای کسب‌وکار دارد. DSDM از چرخه‌های تکراری و افزایشی استفاده می‌کند و به شدت بر تحویل کارکردهای کلیدی تأکید دارد.

عناصر اصلی DSDM:

اولویت‌دهی به نیازها: تأکید بر نیازهای مهم کسب‌وکار.

چرخه‌های توسعه کوتاه: مشابه سایر متدهای چابک، تحویل سریع ویژگی‌های اصلی.

تمرکز بر کیفیت: تضمین کیفیت از طریق بازبینی‌های منظم.

مزایا:

توجه به نیازهای تجاری: تأکید بر اینکه توسعه نرم‌افزار باید با نیازهای تجاری هماهنگ باشد.

تحویل سریع و به‌موقع: تأکید بر ارائه سریع و مرتب.

تعامل مستمر با مشتری: نیازهای مشتری به طور مداوم در نظر گرفته می‌شود.

معایب:

نیاز به تعهد تیم: تیم باید به روش‌های DSDM کاملاً متعهد باشد.

پیچیدگی در پیاده‌سازی: اجرای صحیح DSDM ممکن است نیاز به منابع و زمان بیشتری داشته باشد.

کاربرد:

مناسب برای پروژه‌های با نیازهای تجاری مشخص که به سرعت تحویل و همکاری با مشتری نیاز دارند.

7. دو آپس (DevOps)

دو آپس (DevOps) یک فلسفه و روش کاری است که بر ادغام فرآیندهای توسعه (Development) و عملیات (Operations) تأکید دارد. هدف اصلی دو آپس افزایش همکاری بین تیمهای توسعه و عملیات، بهبود سرعت تحویل و تضمین کیفیت نرم افزار است. این روش از اتوماسیون برای تسریع فرآیندهای تست، تحویل و استقرار استفاده می کند.

عناصر اصلی DevOps:

یکپارچگی و همکاری تیمها: توسعه و عملیات به صورت یکپارچه کار می کنند.
تحویل مداوم (Continuous Delivery): استفاده از اتوماسیون برای استقرار سریع و مداوم.
نظارت و بازخورد مداوم: نظارت بر عملکرد سیستمها و بهبود آنها در چرخه های مکرر.

مزایا:

افزایش سرعت توسعه و تحویل: از طریق اتوماسیون و همکاری تیمهای توسعه و عملیات.
بهبود کیفیت نرم افزار: کاهش خطاها و مشکلات در فرآیند تحویل.
نظارت مداوم: امکان نظارت و بهبود مستمر پس از تحویل.

معایب:

پیچیدگی در پیاده سازی: نیاز به فرهنگ سازمانی مناسب و ابزارهای پیشرفته.
نیاز به تخصص بالا: تیمها باید در اتوماسیون، نظارت و ابزارهای DevOps تخصص داشته باشند.

کاربرد:

مناسب برای پروژه‌هایی که به سرعت توسعه و تحویل مداوم نیاز دارند، به خصوص در محیط‌های ابری و سیستم‌های بزرگ.

در کل روش‌هایی مانند اسکرام و XP بیشتر بر چابکی و انعطاف‌پذیری در چرخه‌های کوتاه و تعاملات مستمر با مشتری متمرکز هستند. در مقابل، RUP و DSDM برای پروژه‌های بزرگ و پیچیده مناسب‌ترند، جایی که مستندسازی و مدیریت دقیق لازم است. کانبان و AUP به عنوان روش‌های میانی، ترکیبی از انعطاف‌پذیری و ساختار را ارائه می‌دهند. بسته به اندازه پروژه، نیازهای تیم و سطح انعطاف‌پذیری مورد انتظار، هر یک از این روش‌ها می‌توانند انتخاب مناسبی باشند.

روش	تعریف	مزایا	معایب	کاربرد
Scrum	چارچوب چابک که بر اسپرینت‌های کوتاه تمرکز دارد	- تعامل و همکاری بالا - سازگاری با تغییرات - تحویل سریع و مداوم	- مناسب نبودن برای پروژه‌های پیچیده و بلندمدت - نیاز به تیم خودمدیریت	پروژه‌های کوتاه‌مدت یا متوسط با نیاز به تعامل زیاد و تحویل سریع
XP	روش چابک با تمرکز بر کیفیت کد و توسعه سریع با تکنیک‌هایی مانند برنامه‌نویسی زوجی و TDD	- کیفیت بالای کد - تعامل نزدیک با مشتری - تحویل سریع و مداوم	- هزینه بالای برنامه‌نویسی زوجی - فرسودگی تیم	پروژه‌های نرم‌افزاری که نیاز به کیفیت بالا و پاسخ سریع به تغییرات دارند

Kanban	<p>روش بصری سازی جریان کار با تمرکز بر کاهش کارهای در جریان و بهبود کارایی.</p>	<p>- بصری سازی ساده جریان کار - انعطاف پذیری بالا - بهبود مستمر</p>	<p>- عدم وجود زمان بندی مشخص - پیچیدگی مدیریت کارها</p>	<p>پروژه هایی که به انعطاف پذیری بالا و مدیریت مستمر کار نیاز دارند</p>
RUP	<p>چارچوب فرآیندی ساختاریافته با فازهای مختلف برای توسعه نرم افزار، با تأکید بر مستندسازی و مدیریت پروژه.</p>	<p>- ساختار دقیق و جامع - کاهش ریسک - توسعه تدریجی و افزایشی</p>	<p>- پیچیدگی و سنگینی فرآیند - کاهش چابکی - نیاز به منابع زیاد</p>	<p>پروژه های بزرگ و پیچیده با نیاز به مستندسازی جامع و مدیریت دقیق</p>
DSDM	<p>روش چابک با تمرکز بر تحویل سریع و اولویت بندی نیازهای تجاری.</p>	<p>- تمرکز بر نیازهای تجاری - تحویل سریع - تعامل مداوم با مشتری</p>	<p>- هزینه بالای پیاده سازی - پیچیدگی در پروژه های کوچک</p>	<p>پروژه های تجاری پیچیده با نیاز به تحویل سریع و تعامل مداوم</p>
DevOps	<p>ترکیبی از توسعه و عملیات با هدف خودکارسازی و همکاری برای تحویل سریع و پایدار نرم افزار.</p>	<p>- تحویل مداوم و سریع تر - همکاری بهتر بین تیم ها - پایداری بیشتر نرم افزار</p>	<p>- نیاز به تغییرات فرهنگی و سازمانی - پیچیدگی در پیاده سازی</p>	<p>پروژه هایی که به تحویل سریع، خودکارسازی فرآیندها و پایداری نیاز دارند</p>